

Grundlagsutskottet

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av polislagen och till lagar som har samband med den

Till förvaltningsutskottet

INLEDNING

Remiss

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till lag om ändring av polislagen och till lagar som har samband med den (RP 182/2025 rd): Ärendet har remitterats till grundlagsutskottet för utlåtande till förvaltningsutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört:

- specialsakkunnig Helinä Tiura-Virta, inrikesministeriet
- professor Susanna Lindroos-Hovinheimo
- professor Sakari Melander
- professor Tuomas Ojanen.

PROPOSITIONEN

Regeringen föreslår att polislagen, lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet, lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, lagen om brottsbekämpning inom Tullen, lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen, lagen om militär disciplin och brottsbekämpning inom Försvarsmakten, lagen om försvarsmakten, lagen om behandling av personuppgifter inom Försvarsmakten och lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen ändras.

De föreslagna lagarna avses träda i kraft så snart som möjligt.

I propositionen ingår ett avsnitt om lagförslagens förhållande till grundlagen samt lagstiftningsordningen. Enligt regeringens uppfattning kan lagförslagen behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Regeringen anser det dock önskvärt att grundlagsutskottet lämnar utlåtande i ärendet.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Utgångspunkter för bedömningen

(1) I propositionen föreslås ändringar i bestämmelserna om nationellt informationsutbyte i polislagen och lagen om behandling av personuppgifter i polisens verksamhet. I den mån ändringarna gäller Gränsbevakningsväsendets och Tullens lagstadgade uppgifter föreslås motsvarande ändringar i lagen om behandling av personuppgifter vid Gränsbevakningsväsendet, lagen om gränsbevakningsväsendets förvaltning, lagen om brottsbekämpning inom Tullen och lagen om behandling av personuppgifter inom Tullen. Några motsvarande ändringar föreslås också i lagstiftningen om Försvarsmakten. Dessutom föreslås det att lagen om behandling av personuppgifter i migrationsförvaltningen ändras så att Migrationsverket får rätt att utbyta vissa efterlysningsuppgifter med polisen.

(2) Enligt propositionens motivering (s. 38) är syftet med propositionen att regleringen i polislagen och i polisens personuppgiftslag ska möjliggöra ett effektivt och ändamålsenligt informationsutbyte mellan polisen och andra myndigheter samt mellan polisen och privata aktörer, särskilt för att förbättra det brottsförebyggande arbetet och garantera samhällets säkerhet. Enligt motiveringen bör regleringen bättre motsvara de krav som polisens verksamhetsmiljö ställer.

(3) De föreslagna bestämmelserna är betydelsefulla främst med avseende på grundlagens 10 §. Med avseende på 10 § 1 mom. i grundlagen räcker det enligt grundlagsutskottet i princip med att bestämmelserna uppfyller kraven i EU:s allmänna dataskyddsförordning. Enligt utskottet bör skyddet för personuppgifter i första hand tillgodoses utifrån den allmänna dataskyddsförordningen och den allmänna lagstiftningen på nationell nivå. Vi bör förhålla oss restriktivt när det gäller att införa nationell speciallagstiftning. Sådan lagstiftning bör vara avgränsad till nödvändiga bestämmelser inom ramen för det nationella handlingsutrymme som dataskyddsförordningen medger (se GrUU 14/2018 rd, s. 5).

(4) Enligt artikel 2 i förordningen ska den inte tillämpas på behandling av personuppgifter som behöriga myndigheter utför i syfte att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, i vilket även ingår att skydda mot samt förebygga och förhindra hot mot den allmänna säkerheten. Den allmänna lagen om behandling av personuppgifter vid brottsrelaterade uppdrag är lagen om behandling av personuppgifter i brottmål och vid upprätthållandet av den nationella säkerheten. Det så kallade polisdirektivet har genomförts genom dataskyddslagen avseende brottmål.

(5) Grundlagsutskottet ansåg i anslutning till sin justering av tolkningspraxis i fråga om 10 § i grundlagen att polisdirektivet till skillnad från den direkt tillämpliga dataskyddsförordningen inte innehåller några detaljerade bestämmelser som skulle utgöra en tillräcklig rättslig grund för skyddet av privatlivet och personuppgifter i 10 § i grundlagen (GrUU 14/2018 rd, s. 6). Grundlagsutskottet anser med anledning av det som sagts ovan att bestämmelserna om behandling av personuppgifter fortfarande bör analyseras utifrån utskottets tidigare praxis med fokus på exakta och heltäckande bestämmelser på lagnivå i en regleringskontext som den här, där

Utlåtande GrUU 14/2026 rd

det finns ett känsligt samband med de grundläggande fri- och rättigheterna (se även GrUU 14/2018 rd, s. 6).

(6) Grundlagsutskottet har relativt ofta bedömt omfattningen, exaktheten och innehållet i lagstiftning om rätten att få och lämna ut uppgifter trots sekretess (se t.ex. GrUU 13/2023 rd, stycke 15, GrUU 96/2022 rd, stycke 15 och GrUU 89/2022 rd, stycke 12) med avseende på skyddet för privatlivet och personuppgifter enligt 10 § 1 mom. i grundlagen. Utskottet har då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (t.ex. GrUU 15/2018 rd s. 39). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om innehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 11/2024 rd, stycke 12, GrUU 13/2023 rd, stycke 56, och GrUU 17/2016 rd, s. 5).

(7) Grundlagsutskottet har upprepade gånger betonat att det vid en särskiljning mellan behovlighet respektive nödvändighet att få eller lämna ut uppgifter inte bara handlar om omfattningen av innehållet i uppgifterna utan också om att den myndighet som har rätt till uppgifterna i och med sina egna behov åsidosätter de grunder och intressen som skyddas med hjälp av sekretess som gäller den myndighet som har uppgifterna. Ju mer generella bestämmelserna om rätten till information är, desto större är risken för att sådana intressen kan åsidosättas per automatik. Ju fullständigare bestämmelserna kopplar rätten till information till villkor i sak, desto mer sannolikt är det att en begäran om uppgifter måste motiveras. Det ger också den som lämnar ut uppgifterna möjlighet att bedöma begäran mot bakgrund av de rättsliga villkoren för utlämnande. Den som är skyldig att lämna ut uppgifter kan dessutom genom att i praktiken vägra att lämna uppgifter skapa en situation där skyldigheten att lämna uppgifter, dvs. tolkningen av bestämmelserna, kan bli föremål för prövning av en utomstående myndighet. Denna möjlighet är viktig när det gäller att anpassa tillgången till information och sekretessintressena till varandra (se t.ex. GrUU 21/2020 rd, s. 5, GrUU 48/2018 rd, s. 5 och de utlåtanden som nämns där). När det gäller att exempelvis uttömmande vilka ovan avsedda uppgifter som behövs för ett visst ändamål är det enligt utskottet i och för sig motiverat att beakta det aktuella regleringssammanhanget (se t.ex. GrUU 12/2026 rd).

(8) I sina analyser av föreslagna bestämmelsers exakthet och innehåll har utskottet lagt särskild vikt vid huruvida de uppgifter som lämnas ut är av känslig art. Om de föreslagna bestämmelserna om utlämnande av information också hänför sig till känsliga uppgifter, har ett villkor för att lagförslaget kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning varit att bestämmelserna måste preciseras så att de följer grundlagsutskottets praxis för bestämmelser som rör rätten att få och att lämna ut myndighetsuppgifter trots sekretess (GrUU 38/2016 rd, s. 3). Å andra sidan har utskottet ansett att grundlagen inte tillåter en generös och ospecificerad rätt att få uppgifter, inte ens om den är förenad med nödvändighetskriteriet (se t.ex. GrUU 89/2022 rd, stycke 3, GrUU 71/2014 rd, s. 3/I, GrUU 62/2010 rd, s. 4, och GrUU 59/2010 rd, s. 4).

Utlåtande GrUU 14/2026 rd

Utlämnande av sekretessbelagda uppgifter

(9) I 7 kap. 2 § i polislagen föreslås bestämmelser om polisens utlämnande av information trots sekretessbestämmelserna. Motsvarande bestämmelser föreslås i 17 a § i Gränsbevakningsväsendets förvaltningslag och i 4 kap. 2 § i lagen om brottsbekämpning inom Tullen. Enligt det föreslagna 2 § 1 mom. får polisen trots sekretessbestämmelserna lämna ut andra uppgifter än de som avses i 1 § 1 mom. till myndigheter eller sammanslutningar som sköter offentliga uppdrag, om utlämnandet av uppgifterna behövs i enskilda fall på grund av en uppgift som ankommer på polisen, någon annan myndighet eller den som sköter ett offentligt uppdrag. Dessutom får polisen trots sekretessbestämmelserna lämna ut ovan avsedda uppgifter till myndigheter eller sammanslutningar som sköter offentliga uppdrag, om det i enskilda fall är nödvändigt på grund av ett viktigt allmänt eller enskilt intresse.

(10) Grundlagsutskottet har bedömt bestämmelserna om myndigheternas rätt att få och skyldighet att lämna ut information trots sekretess med avseende på skyddet för privatliv och personuppgifter i 10 § 1 mom. i grundlagen och då noterat bland annat vad och vem rätten att få information gäller och hur rätten är kopplad till nödvändighetskriteriet (GrUU 15/2018 rd). Myndigheternas rätt att få och möjlighet att lämna ut information kan gälla "behövliga uppgifter" för ett visst syfte, om lagen ger en uttömmande förteckning över innehållet i uppgifterna. Om datainnehållet däremot inte anges i form av en förteckning, ska det i lagstiftningen ingå ett krav på att "uppgifterna är nödvändiga" för ett visst syfte (se t.ex. GrUU 17/2016 rd, s. 2—3).

(11) Grundlagsutskottet fäster uppmärksamhet vid att utlämnande av uppgifter enligt 7 kap. 2 § 1 mom. i lagförslag 1 är bundet till ett krav på behovlighet, men att de uppgifter som omfattas av kravet inte har räknats upp uttömmande på det sätt som förutsätts i grundlagsutskottets ovan beskrivna etablerade tolkningspraxis. Samma anmärkning gäller också 17 a § 1 mom. i lagförslag 4 och 4 kap. 2 § 1 mom. i lagförslag 5. Dessa lagförslag måste ändras så att de uppgifter som ska lämnas ut definieras uttömmande i bestämmelsen, med beaktande av regleringssammanhanget, eller så att utlämnandet av uppgifterna kopplas till nödvändighet. Detta är en förutsättning för att lagförslag 1, 4 och 5 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

(12) Grundlagsutskottet fäster dessutom med avseende på exakthet och noggrann avgränsning av regleringen uppmärksamhet vid att det i 7 kap. 2 § 1 och 2 mom. i lagförslag 1, i 17 a § 1 och 2 mom. i lagförslag 4 och i 4 kap. 2 § 1 och 2 mom. i lagförslag 5 hänvisas till ett viktigt allmänt och enskilt intresse som grund för utlämnande av uppgifter. Den föreslagna regleringen är i detta avseende mycket öppen och problematisk med hänsyn till kravet på exakthet och noggrann avgränsning av reglering om utlämnande av uppgifter. Förvaltningsutskottet bör precisera den föreslagna regleringen. Detta är en förutsättning för att lagförslag 1, 4 och 5 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning. Enligt grundlagsutskottets uppfattning är det möjligt att precisera bestämmelsen till exempel med stöd av de synpunkter som framförs i propositionsmotiven (s. 82) om vad allmänt och enskilt intresse kan hänföra sig till.

Rätt att få information av privata sammanslutningar och personer

(13) Det föreslås att 4 kap. 3 § 1 mom. i polislagen ändras så att polisen på begäran av en polisman som hör till befälet rätt att av privata sammanslutningar och personer få information

Utlåtande GrUU 14/2026 rd

som behövs för att förebygga, avslöja eller utreda brott, för att avvärja en fara som hotar liv eller hälsa eller för att nå en efterlyst person som ska anhållas, häktas eller gripas, oberoende av att sammanslutningens medlemmar, revisorer, verkställande direktör, styrelsemedlemmar eller arbetstagare är bundna av företags-, bank- eller försäkringshemlighet.

(14) I momentet föreslås det att ordet förhindrande av brott ändras till att förebygga brott. Den nya formuleringen motsvarar ordalydelsen i 1 kap. 1 § i polislagen. Enligt motiveringen till propositionen (s. 70) är det förebyggande av brott som avses i 1 kap. 1 § i polislagen som begrepp mer vidsträckt än förhindrande av brott. Förebyggande av brott inbegriper också förhindrande av brott.

(15) Grundlagsutskottet anser att den föreslagna ändringen inte kan anses vara helt problemfri med tanke på exakthet och noggrann avgränsning av regleringen. I den mån bestämmelsen möjliggör mycket omfattande tillgång till uppgifter från en privat aktör även i situationer där det nödvändigtvis inte föreligger en konkret och individualiserad brottsmisstanke, framstår det på basis av propositionens motivering som tämligen oklart på vilka villkor polisen kan få uppgifterna. Förvaltningsutskottet bör precisera den föreslagna regleringen.

(16) Grundlagsutskottet fäster dessutom uppmärksamhet vid att den föreslagna regleringen inte preciserar vilka privata sammanslutningar eller personer rätten att få uppgifter avser. Regleringen förefaller möjliggöra tillgång till uppgifter från vilken privat sammanslutning som helst och från vilken privatperson som helst. Förvaltningsutskottet bör precisera regleringen också i detta hänseende.

(17) Den rätt att få information som föreslås i 4 kap. 3 § 1 mom. i polislagen gäller information som är nödvändig för de syften som anges i bestämmelsen, men det informationsinnehåll som omfattas av rätten räknas inte upp uttömmande på det sätt som förutsätts i grundlagsutskottets ovan beskrivna etablerade tolkningspraxis. Samma anmärkning gäller också 20 § 1 mom. i lagförslag 3 och 2 kap. 14 § 1 mom. i lagförslag 5. Den föreslagna regleringen måste ändras så att de uppgifter som ska lämnas ut definieras uttömmande i bestämmelsen, med beaktande av regleringssammanhanget, eller så att utlämnandet av uppgifterna kopplas till att uppgifterna är nödvändiga. Detta är en förutsättning för att lagförslag 1, 3 och 5 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

(18) I 2 mom. första meningen föreslås en ändring som innebär att polisen i enskilda fall på begäran har rätt att av kommunikationsförmedlare och av tillhandahållare av informationssamhällets tjänster få kontaktuppgifter för teleadresser som inte är upptagna i en offentlig katalog eller information som specificerar en teleadress eller teleterminalutrustning eller information som behövs för att identifiera en tjänsts användare eller abonnent, om informationen behövs för ett polisuppdrag.

(19) Enligt propositionens motivering (s. 71) är bakgrunden till de föreslagna ändringarna förändringar i omvärlden, i synnerhet digitaliseringen av samhället och den därmed anslutna tekniska utvecklingen, till följd av vilka de gällande bestämmelserna inte längre till alla delar motsvarar de praktiska behoven. Föremål för begäran om information kan i fortsättningen vara kommunikationsförmedlare och tillhandahållare av informationssamhällets tjänster i stället för

Utlåtande GrUU 14/2026 rd

teleföretag och sammanslutningsabonnenter som i nuläget nämns i bestämmelsen. Den nya utformningen omfattar enligt motiveringen (s. 71) således ett större antal olika aktörer än tidigare samt alla olika aktörer som deltar i tillhandahållandet av en tjänst och av vilka polisen kan få information för utförande av sina uppdrag.

(20) Polisen kan med stöd av en begäran om information få sådan behövlig information som gör det möjligt att identifiera en användare eller abonnent. Med dessa uppgifter avses enligt propositionsmotiven (s. 72) till exempel IP-adresser och vid behov även till ärendet ansluten information om utgångsport och tidsstämpel, det vill säga datum och klockslag, eller tekniska motsvarigheter till dessa identifierare och därmed ansluten information. Omvänt kan det också vara fråga om en situation där den till brottet anslutna IP-adressen och eventuella tidsstämpeln samt portinformationen redan har skaffats med hjälp av andra tvångsmedel, till exempel teleövervakning, eller där brottsoffret i egenskap av part i kommunikationen har lämnat identifieringsuppgifter som gäller kommunikationen till polisen och målet enbart är att för förundersökningen identifiera den andra parten i kommunikationen i en av polisen känd kommunikationssession.

(21) Enligt inkommen utredning kan man med stöd av 4 kap. 3 § 2 mom. i polislagen endast få specificerande uppgifter som gör det möjligt att identifiera personer. Däremot kan polisen inte med stöd av det föreslagna momentet få information om förmedlingsuppgifter som avses i 10 kap. 6 § i tvångsmedelslagen och 5 kap. 8 § i polislagen eller information om innehållet i kommunikationen eller dess andra parter. För att inhämta denna information kan polisen använda teleövervakning eller teleavlyssning enligt tvångsmedelslagen eller polislagen när de förutsättningar som anges i lagen uppfylls. Bestämmelser om befogenheterna för teleövervakning och teleavlyssning finns i 10 kap. 3 och 6 § i tvångsmedelslagen och 5 kap. 5 och 8 § i polislagen. Uppgifter som erhållits med stöd av den föreslagna paragrafen får inte användas för att skapa en bild av konfidentiell kommunikation mellan personer.

(22) Enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna (RP 309/1993 rd, s. 57) ger 10 § 2 mom. i grundlagen om skydd för hemligheten i förtroliga meddelanden skydd också för annan information som kan ha betydelse för bevarandet av förtroligheten i meddelandet. Exempel på dylik information är enligt förarbetena ett samtals identifieringsuppgifter. I motiveringen till reformen av de grundläggande rättigheterna hänvisas i detta avseende till grundlagsutskottets utlåtande, enligt vilket rätten att få identifieringsuppgifter dock är ett ingrepp som är rätt litet jämfört med telefonhemlighetens centrala innebörd, nämligen att hemlighålla själva samtalets innehåll (GrUU 3/1992 rd).

(23) Identifieringsuppgifterna för ett meddelande har i grundlagsutskottets tidigare etablerade praxis ansetts ligga utanför kärnområdet för den grundläggande fri- och rättighet som skyddar hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden (se t.ex. GrUU 33/2013 rd, s. 3/I—II, GrUU 6/2012 rd, s. 3—4, GrUU 29/2008 rd, s. 2—3 och GrUU 3/2008 rd, s. 2/I). Detta har inneburit att det särskilda lagförbehållet som numera ingår i 10 § 4 mom. i grundlagen inte som sådant har tillämpats på begränsning av hemligheten när det gäller förmedlingsuppgifter. Bestämmelser som inkräktar på skyddet för identifieringsuppgifter har dock enligt utskottets praxis behövt uppfylla de allmänna kriterierna för begränsning av grundläggande fri- och rättigheter (GrUU 62/2010 rd, s. 4/II, GrUU 23/2006 rd, s. 2—3). Således har det till exempel varit möjligt att föreskriva om

Utlåtande GrUU 14/2026 rd

befogenheter för teleövervakning också i en situation där det inte nödvändigtvis har varit fråga om brott som äventyrar individens eller samhällets säkerhet eller hemfriden enligt 10 § 4 mom. i grundlagen (GrUU 33/2013 rd, s. 3/I). Det har ansetts möjligt att få identifieringsuppgifter också i vissa situationer där det inte har varit fråga om begränsningsgrunder enligt 10 § 4 mom. i grundlagen (GrUU 62/2010 rd, s. 4/II).

(24) Grundlagsutskottet har sedan dess justerat sin praxis, eftersom identifieringsuppgifter som anknyter till elektronisk kommunikation samt möjligheten att sammanställa och kombinera dem likväl kan vara problematiska med hänsyn till skyddet för privatlivet på så sätt att en kategorisk uppdelning av skyddet i ett kärnområde och ett randområde inte alltid är motiverad, utan man måste på ett allmännare plan fästa vikt också vid hur betydelsefulla begränsningarna är (GrUU 18/2014 rd, s. 6/II). Grundlagsutskottet har i sin senaste praxis ansett att regleringen om Gränsbevakningsväsendets radiotekniska övervakning i den då föreslagna omfattningen, särskilt med beaktande av de begränsningar som i lagen föreslås för tillsynen, framstår som ett relativt obetydligt ingrepp i skyddet av hemligheten i fråga om förtroliga meddelanden. Utskottet bedömde då bestämmelserna utifrån de allmänna förutsättningarna för begränsning av de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 15/2024 rd, stycke 12 och 13). Utskottet har också bedömt regleringen om behandling av förmedlingsuppgifter enligt de allmänna förutsättningarna för inskränkning av de grundläggande fri- och rättigheterna när det har varit fråga om en mycket begränsad rätt att få information som är nödvändig för tillsynen över fullgörandet av den skyldighet som gäller hantering av cybersäkerhetsrisker eller över anmälan och rapporteringen av betydande incidenter (GrUU 62/2024 rd punkt 16). Grundlagsutskottets uppfattning är att ingrepp i identifieringsuppgifter ska bedömas enligt förarbetena till reformen av de grundläggande fri- och rättigheterna och enligt utskottets tidigare praxis och utifrån de allmänna begränsningsförutsättningarna, när uppgifterna inte möjliggör att man bildar en bild av konfidentiell kommunikation mellan personer.

(25) Grundlagsutskottet noterar i fråga om 4 kap. 3 § 2 mom. i polislagen och propositionsmotiven att karaktären hos den information som specificerar en teleadress eller teleterminalutrustning eller den information som behövs för att identifiera en tjänsts användare eller abonnent enligt förblir tämligen öppen. Enligt utskottets uppfattning förefaller regleringen möjliggöra tillgång till uppgifter som genom sammanställning och kombination kan ge upphov till slutsatser som går utöver ren identifiering. Detta kan enligt grundlagsutskottet inte anses oproblematiskt med avseende på 10 § i grundlagen. För att säkerställa proportionaliteten i förslaget är det nödvändigt att ändra regleringen så att förutsättningen för att få uppgifterna är att de är nödvändiga i stället för att de är behövliga. En motsvarande ändring måste göras också i 20 § 2 mom. i lagförslag 3 och 2 kap. 14 § 2 mom. i lagförslag 5. Det är ett villkor för att lagförslag 1, 3 och 5 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

(26) Grundlagsutskottet fäster dessutom uppmärksamhet vid att det i propositionen saknas en mer exakt bedömning av huruvida den föreslagna regleringen i de ovan behandlade avseendena är förenlig med de villkor som EU-domstolen har ställt upp i sin rättspraxis för sådana rättigheter att få information. Förvaltningsutskottet bör försäkra sig om att den föreslagna regleringen är förenlig med EU-rätten.

Utlåtande GrUU 14/2026 rd

Rätt att få information av social- och hälsovården

(27) I 4 kap. 5 § i 1. lagförslag 1 föreskrivs om rätten att få uppgifter från social- och hälsovården. Enligt 1 mom. i den föreslagna bestämmelsen har polisen, utöver vad som föreskrivs någon annanstans i lag, rätt att trots sekretessbestämmelserna av en tjänstetillhandahållare som avses i lagen om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården eller av en person som utför tjänstetillhandahållarens uppgifter få information om en persons närvaro i lokalerna hos en tillhandahållare av social- och hälsovårdstjänster under en viss tid och information om personens identitet, om informationen är nödvändig för att avslöja eller utreda ett sådant brott för vilket det strängaste straffet enligt lag är fängelse i minst två år. I 1 mom. 2 och 3 punkten föreskrivs dessutom om vissa andra brott för vilka rätten att få uppgifter skulle gälla även om det maximala straffet understiger två års fängelse.

(28) Rätten för Gränsbevakningsväsendet och Tullen att få uppgifter från social- och hälsovården föreslås bli reglerad på motsvarande sätt i 20 a § i lagförslag 3 och i 2 kap. 14 a § i lagförslag 5, till den del det är frågan om kopplingen till avslöjande och utredning av brott för vilka det strängaste straffet är minst två års fängelse.

(29) Enligt grundlagsutskottets bedömning är den föreslagna regleringen, som är kopplad till nödvändighet, inte oproportionerlig på ett sätt som påverkar lagstiftningsordningen. Eftersom det rör sig om känsliga uppgifter bör dock förvaltningsutskottet noggrant bedöma möjligheten att ytterligare begränsa antalet brott som utgör grund för inhämtande av information. En sådan prövning är motiverad även när det gäller Gränsbevakningsväsendets och Tullens rätt att få information.

(30) Utskottet fäster också uppmärksamhet vid sin tidigare praxis om att det inte utan vidare är förenligt med det nödvändighetskrav som ingår i förutsättningarna för att begränsa de grundläggande fri- och rättigheterna att föreskriva att en annan myndighet än polisen har samma befogenheter som polisen att ingripa i de grundläggande fri- och rättigheterna (GrUU 2/1996 rd, s. 3/I, och GrUU 37/2002 rd, s. 1—2, se senare även GrUU 21/2024 rd, stycke 2, GrUU 6/2018 rd, s. 3, GrUU 10/2016 rd, s. 3). Utskottet har senare konstaterat att detta innebär att enbart asymmetrin i befogenheterna inte i sig är ett sådant tungt vägande samhälleligt behov som uppfyller nödvändighetskravet (GrUU 10/2016 rd, s. 3, GrUU 6/2018 rd, s. 2). Utskottet fäster fortsättningsvis vikt vid detta.

(31) Dessutom noterar grundlagsutskottet att den föreslagna regleringen om rätten att få uppgifter inom social- och hälsovården inte är avgränsad med avseende på personkretsen. Enligt utskottets uppfattning skulle polisen, Gränsbevakningsväsendet och Tullen med stöd av de föreslagna formuleringarna kunna få uppgifter inte bara om en person som är misstänkt för brott eller som blivit utsatt för brott, utan också om vilken utomstående person som helst, förutsatt att de övriga villkoren i bestämmelsen är uppfyllda. Av skäl som hänför sig till noggrann avgränsning och exakthet samt proportionalitet är det nödvändigt att precisera den personkrets som omfattas av rätten att få uppgifter. Detta är en förutsättning för att lagförslag 1, 3 och 5 ska kunna behandlas i vanlig lagstiftningsordning.

Utlåtande GrUU 14/2026 rd

FÖRSLAG TILL BESLUT

Grundlagsutskottet anför

att lagförslagen kan behandlas i vanlig lagstiftningsordning, men lagförslag 1 endast om utskottets konstitutionella anmärkningar till 4 kap. 3 § 1 och 2 mom., 4 kap. 5 § samt 7 kap. 2 § 1 och 2 mom. beaktas på behörigt sätt, lagförslag 3 endast om utskottets konstitutionella anmärkningar till 20 § 1 och 2 mom. och 20 a § beaktas på behörigt sätt, lagförslag 4 endast om utskottets konstitutionella anmärkningar till 17 a § 1 och 2 mom. beaktas på behörigt sätt och lagförslag 5 endast om utskottets konstitutionella anmärkningar till 2 kap. 14 § 1 och 2 mom., 2 kap. 14 a § samt 4 kap. 2 § 1 och 2 mom. beaktas på behörigt sätt.

Helsingfors 24.3.2026

I den avgörande behandlingen deltog

ordförande Heikki Vestman saml
vice ordförande Onni Rostila saf
medlem Fatim Diarra gröna
medlem Petri Honkonen cent
medlem Hannu Hoskonen cent
medlem Arja Juvonen saf
medlem Atte Kaleva saml
medlem Teemu Keskisarja saf
medlem Kimmo Kiljunen sd
medlem Johannes Koskinen sd
medlem Jarmo Lindberg saml
medlem Mira Nieminen saf
medlem Johanna Ojala-Niemelä sd.

Sekreterare var

utskottsråd Johannes Heikkonen.